

MAPY MENTALNE I MAPY WRAŻEŃ

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI CYKL B- MY W PRZESTRZENI, SCENARIUSZ LEKCJA 4

Materiały pomocnicze

Kartki, długopisy/ ołówki, kolorowe pisaki, mapa miasta, w którym przeprowadzone są zajęcia, brystol, małe naklejki/znaczniki w różnych kolorach (żółty, zielony, czerwony)

Cel

Zwrócenie uwagi na to, co kształtuje obraz przestrzeni w naszym umyśle, czyli nacechowanie emocjonalne, sposób poznawania otoczenia, jego znajomość, osobiste doświadczenia. Wskazanie, że tę samą przestrzeń można postrzegać na różne sposoby i na różnych poziomach. Pokazanie, że mapy jako forma graficzna są świetnym narzędziem do przekazywania swoich spostrzeżeń i porządkowania ich.

Pojęcia do wprowadzenia

Mapa mentalna, mapa wrażeń, mapa myśli.

Wstęp do zajęć

Każdorazowo zaleca się zmianę aranżacji mebli w sali oraz komentarz, jak dana zmiana może być pomocna dla poprawy atmosfery i wygody.

Powtórka pojęć wprowadzonych na wcześniejszych zajęciach: ład przestrzenny, elementy wpływające na korzystny odbiór miasta oraz na zachowania użytkowników, jakość przestrzeni, przestrzeń publiczna, wpływ mieszkańców na przestrzeń miasta, zrównoważony rozwój, rozwiązania proekologiczne w mieście, zmiany klimatyczne.

Ćwiczenie 1. i dyskusja

Uczniowie rysują mapy przedstawiające swoją trasę do szkoły i zaznaczają na nich to, co ich zdaniem ważne, by dobrze wytłumaczyć drogę (budynki, ulice, elementy natury, miejsca charakterystyczne). Następnie prace są omawiane pod dwoma kątami:

- ◆ sposób doświadczania przestrzeni: pokazanie różnic w postrzeganiu przestrzeni przez pieszych/rowerzystów/ osoby korzystające z komunikacji miejskiej/ osoby podróżujące samochodem (piesi znają inną drogę niż kierowcy, pasażerowie inaczej patrzą na układ komunikacyjny, piesi oglądają witryny, osoby korzystające z komunikacji publicznej zaznaczają przystanki, pasażerom samochodu część drogi wydaje się krótsza i jednostajna jeśli pokonują ją szybko itd.),
- ◆ znajomości poszczególnych fragmentów przestrzeni: wytłumaczenie zależności między skalą/szczegółowością elementów mapy a zaangażowaniem emocjonalnym/znajomością terenu (więcej szczegółów i być może bardziej rozbudowana część rysunku pojawi się tam, gdzie rysujący mieszkają lub spędzają dużo czasu).

Prezentacja

Prezentacja multimedialna dotycząca map geograficznych (pierwsze mapy, rozwój kartografii), map mentalnych (teoria Kevina Lyncha), map wrażeń (miejsca wywołujące emocje, waga przestrzeni publicznych) oraz map myślowych (narzędzie nauki).

Ćwiczenie 1. - dokończenie

Uczniowie wracają do swoich map tras do szkoły i zgodnie ze zdobytą w czasie prezentacji wiedzą wyszukują i zaznaczają na swoich rysunkach drogi, węzły, obszary, krawędzie, punkty orientacyjne.

Ćwiczenie 2.

Nauczyciel pokazuje uczniom mapę ich miasta (w zależności od wielkości może być to też mapa dzielnicy, osiedla; nie jest ważna szczegółowość mapy, może być to dostępna w informacji turystycznej prosta mapa). Wspólnie próbują ją przerysować jako mapę mentalną na tablicy lub brystolu. Można porównać z rysowanymi wcześniej trasami do szkoły, pokazując zwłaszcza różnice w skali, gdy rysuje się obraz „z głowy” i obraz z mapy.

Ćwiczenie 3.

Uczniowie zaznaczają wspólnie na mapie miasta miejsca nacechowane emocjami. Proponowane kolory naklejek (mogą być to kwadraciki wycięte z kolorowego papieru samoprzylepnego; można zamiast przyklejać narysować symbole markerami):

- ◆ zielony- miejsca miłe, radosne, ładne, atrakcyjne
- ◆ czerwony- miejsca niebezpieczne, odpychające, niechętnie odwiedzane, brzydkie
- ◆ żółty- miejsca wymagające zmiany, ale z zauważanym przez uczniów potencjałem

Edukator może rozwinąć to ćwiczenie dodając kolejne elementy do zaznaczenia, np.: miejsca ważne historycznie, przestrzenie gromadzące ludzi, miejsca ważne dla uczniów (dom rodzinny, podwórko, ulubiony sklep). Następnie konieczna jest dyskusja o mapie utworzonej przez waloryzowanie przestrzeni:

- ◆ które kolory dominują?
- ◆ z czego wynikają skupiska kolorów w poszczególnych częściach miasta?
- ◆ Być może wynikną jakieś powiązania - np. miejsca ważne historycznie będą jednocześnie odpychającymi lub po rewaloryzacji będą ładne i przyciągające społeczność. Należy to podkreślić w rozmowie z uczniami.

Ćwiczenie 4.

(do przeprowadzania w sprzyjających warunków pogodowych i przy pewności edukatora co do umiejętności skupienia się grupy podczas pracy w terenie)

Krótki spacer w okolicach szkoły kończący zajęcia, podczas którego uczniowie będą na znanym im terenie wyszukiwać miejsca, jakie zaklasyfikowałyby do grupy zielonej (ładne, miłe, przyciągające), czerwonej (brzydkie, niebezpieczne, odpychające), żółte (aspirujące do grupy zielonej po niedużej przemianie). Ograniczony obszar spacerowy pozwoli uczniom skupić się na szczegółach przestrzeni wpływających na nasze postrzeganie jej emocjami. Jest ważne, aby każdy starał się znaleźć różne elementy.

Dla chętnych- uczniowie mogą robić zdjęcia swoimi telefonami, a następnie pogrupować je kolorami/emocjami i przygotować prezentację/plakat do przedstawienia dyrekcji szkoły i nauczycielom.

Podejście wielokierunkowe:

1. Język polski- pokazanie światów literackich, które dzięki szczegółowości opisu doczekały się własnych map (np. twórczość J.R.R. Tolkiena, Ursuli K. Le Guin)
2. Sztuka, wiedza o kulturze- omówienie filmów i komiksów tworzących całkiem nowy świat i przez to kreujących zupełnie nowe przestrzenie emocjonalne (np. „łowca androidów”, alternatywna historia USA w „Strażnikach”)
3. Informatyka- mapa strony internetowej jako szkielet jej budowy i powiązań pomiędzy poszczególnymi podstronami

4. Geografia/ historia- mapy i plany przedstawiające pierwsze wyobrażenie ludzi na temat tego jak wygląda świat
5. Nauka- tworzenie map myśli jako notatek; zawód facylitatora graficznego, myślenie wizualne, infografiki